

Jismoniy Tarbiya Fanining O'qitilishida Raqamli Texnologiyaning Ahamiyati

Sayfilloyev Azizbek¹

Annotatsiya: Ushbu maqoladan ko'zlangan maqsad shundaki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida jismoniy tarbiya fanini o'qitilishida raqamli texnologiyaning ahamiyatini o'rganishdan iborat. Maqolada boshlang'ich sinflarning jismoniy tarbiya darsida ta'lim dasturi, yangicha metodika, o'qituvchi-shogird an'anasi, raqamli texnologiyaning fandagi o'rni kabi tushuncha va farazlar ko'rib chiqiladi. Boshlang'ich sinflarda jismoniy tarbiya fanida raqamli texnologiyaning TPACK, TPK, video o'yinlar va slaydlar kabi usullari bolalar kompetensiyasini, innovatsion bilim-ko'nikmalarini oshirish uchun xizmat qiladi. Jismoniy tarbiya fanida boshlang'ich sinflarning o'quv mashg'ulotlarida raqamli texnologiyadan foydalanish natijasida sinf muhitida raqamli texnologiyadan foydalanish o'qitish va o'rganish uchun ko'plab afzalliklarni beradi, masalan, o'qitish jarayonida raqamli texnologiyaning joriy etilishi tufayli o'quvchilarning motivatsiyasi va sinf ishlariga jalb qilinishiga rag'batlantiruvchi ta'sir ko'rsatadi. Raqamli texnologiyadan foydalanish orqali talabalar tengdoshlari bilan birgalikda hamkorligini yaratadi va muloqot qobiliyatlarini oshiradi hamda o'quvchilar izlanishlari, o'rganishlari va o'zlarini rag'batlantirishlari uchun imkoniyatlar yaratadi va dars sifati yaxshilanadi, yangi texnologiyalardan xabardor bo'lishadi, o'qish mobaynida zamonaviy usullardan foydalanishadi va dars jarayonida o'quvchilarning jismoniy tarbiya faniga oid kompetensiyasi rivojlanadi. Darslarni o'tkazishda o'quvchilarning yoshi, jinsi va jismoniy tayyorgarligini hisobga olib, mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish maqsadga muvofiqdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga jismoniy tarbiya darslari qat'iy kun tartibi bo'yicha haftada 2 marotaba 45 daqiqadan tashkil etiladi va o'tkaziladi. Raqamli texnologiya qabul qilingan o'qish va o'qitish jarayonida tobora ommalashib bormoqda. Biroq, uning jismoniy tarbiyani o'qitish va o'rganishga ta'siri haqida munozaralar davom etmoqda. Ta'limda tobora ko'proq foydalanish bilan raqamli kompetensiyaga ega o'qituvchilar uning integratsiyasi, muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega. Xulosa qilib shuni aytish joizki bizning asosiy maqsadimiz – yoshlarning sifatli ta'lim olishlari uchun imkoniyat yaratish, uning qobiliyat va iste'dodini ro'yobga chiqarishi uchun barcha zarur shart-sharoitlarni yaratib berishdir. Shunday ekan, biz pedagoglar o'quvchilarni qo'ldan kelgancha bilim saviyasini oshirish va rivojlantirishimiz kerak.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiya, kompetensiya, ta'lim dasturi, pedagogika, metodika, boshlang'ich sinf, o'qituvchi-shogird an'anasi va boshqalar.

KIRISH

Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyev rahbarligida amalga oshiralayotgan keng ko'lamli demokratik islohotlar hayotimizning barcha soha va taqmoqlariga yangilanish va yuksalish nafasini olib kirmoqda. Eng muhimi, xalqimizning o'z kuchiga, ertangi kunga bo'lgan ishonchi tobora ortib bormoqda.

Bugungi murakkab va shiddatli davrning o'zi oldimizga qanday o'tkir va dolzarb muammolarni qo'ya yotganini barchamiz ko'rib-bilib turibmiz. Ayniqsa, Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishdek ulug' maqsad yo'lida dadil ilgarilab borayotgan Yangi O'zbekistonda ta'lim tizimi oldida mislsiz vazifalar paydo bo'lmoqda. Chunki biz itilayotgan buyuk maqsadlarni amalga oshirish uchun avvalo

¹ Buxoro davlat universiteti tayanch doktoranti,
azizbek.sayfullayev.96@mail.ru

yuksak professional kadrlar-o‘z ishining chinakam ustalari, har qanday sharoitda ham el-yurtimizga sadoqatli va jonkuyar insonlar kerak.

Bu vazifani amalga oshirishda sifatli ta‘lim va tarbiya biz uchun suv bilan havodek zarur. Bugun ushbu masala mamlakatimiz taqdiri va kelajagini, barchamizning hayot-mamotimizni belgilaydigan eng mas‘uliyatli va sharaflı ishga aylanmoqda. Shuning uchun ham hurmatli Prezidentimiz Oliy Majlis va O‘zbekiston xalqiga murojaatnomasida 2023-yilni mamlakatimizda “Insonga e‘tibor va sifatli ta‘lim yili” deb e‘lon qildilar. Biz – o‘z hayotini yosh avlod tarbiyasiga bag‘ishlagan o‘qituvchi va murabbiylar buni ta‘lim va tarbiya sohasiga berilayotgan yuksak e‘tibor va g‘amxo‘rlikning yana bir amaliy ifodasi sifatida qabul qilmoqdamiz.²

Davlatimiz rahbarining muallim va murabbiylarning mavqeyini ko‘tarish, o‘qituvchilik maqomini Konstitutsiyamizda mustahkamlash haqidagi fikrlari kuchimizga – kuch, g‘ayratimizga – g‘ayrat qo‘shdi. O‘zbekiston muallim va murabbiylari hech qaachon bunday yuksak e‘tiborga, qulay sharoitlarga ega bo‘lmagan. 2022 yil 29- dekabr kuni O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyev rahbarligida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va jamiyatda o‘qituvchining maqomi va nufuzini oshirish chora-tadbirlari mavzusida bo‘lib o‘tgan videoselektor majlisida maktabgacha va maktab ta‘limini rivojlantirish buyuk umummilliy maqsadga va umumxalq harakatiga aylanishi, ustozlarga yuksak hurmat – ehtirom ko‘rsatishi jamiyatimizda oliy qadriyat darajasiga ko‘tarishi zarur ekanligi belgilandi.³

“Men bugun 590 ming nafar ustoz-muallimlar, murabbiylarga murojaat qilmoqchiman. Bugungi yoshlarimizning talabi juda katta. Oddiygina telefonni katta avlod tushunmaydi, ammo uni kuzatgan bolalarimiz biz kattalarga savol berib qiyin vaziyatga solib qo‘yishyapti. Dunyo voqealariga oid masalalarga qiziqishyapti.“Farzandlarimizni aldab bo‘lmaydi. Bugun informatsion texnologiyalarni sinfxonaga kirgan o‘qituvchiga nisbatan o‘quvchilar ko‘proq bilishadi, desak to‘g‘ri bo‘ladi“, — dedi Prezident.

Shuningdek, ayrim fanlarni qisqartirish masalasiga ham to‘xtaldi.

«Balki ayrim fanlarni qisqartirarmiz, zamonaviy fanlarni ko‘paytirarmiz. Negadir biz qisqartirishdan qo‘rqamiz. Agar biror fan zamonaviylikdan ortda qolsa, uni saqlab turishda nima ma‘no bor? 10 mingdan ortiq maktabdan 842 tasining birorta bitiruvchisi oliy o‘quv yurtiga kira olmagan. Buni qanday baholash mumkin? Biz «Bolalar yomon bo‘lib ketdi» degan fikrdan voz kechishimiz kerak. O‘zimizga savol qo‘yaylik – ularni yaxshi qilish uchun nimalar qildik?! Baribir ular o‘zimizning farzandlarimiz. Sizlar bilan bir tan-u bir jon bo‘lib, jonajon O‘zbekistonimizning kelajagi haqida o‘ylashimiz shart», dedi Shavkat Mirziyoyev⁴

TADQIQOT USULLARI

Bugun umumta‘lim maktab o‘quvchilarining ta‘lim-tarbiyasi va uni amalga oshirish mexanizmlarining sifatiga e‘tibor berish, no‘quvchilarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalash oldimizda turgan asosiy masalalardan biri hisoblanadi.

Ta‘lim tizimida umumiy o‘rta ta‘lim 1-11 sinflarni qamrab olib, ta‘limning bu bosqichi o‘quvchilar uchun eng mas‘uliyatli davr hisoblanadi. Umumiy o‘rta ta‘limning dastlabki bo‘g‘ini boshlang‘ich ta‘lim o‘ziga xos ahamiyatga ega bo‘lib, bu davrda bolalarni boshlang‘ich kompetensiyalar bilan qurollantirib boriladi.

Boshlang‘ich ta‘limga doir barcha fanlar o‘quv dasturlari asosida o‘qitiladi, jumladan, jismoniy tarbiya ham. Boshlang‘ich ta‘limni takomillashtirish yuzasidan olib boriladigan ishlarning barchasida ham o‘quvchilarning jismoniy tarbiyasi, ularning jismoniy rivojlanishi va salomatligi asosiy masala qilib qo‘yilgan.

² <https://lex.uz/uz>

³ [President.uz/uz/lists/view/3315](https://president.uz/uz/lists/view/3315)

⁴ <http://marifat.uz/>

Davlat ta'lim standarti talablariga asosan boshlang'ich sinf o'quvchilariga jismoniy tarbiya fanini o'qitilishida quyidagi talablar belgilangan. A1 talab:

- kun tartibi qoidalariga rioya qila oladi;
- ertalabki badantarbiya va dars jarayonida chiniqtirish mashqlarini bajara oladi;
- saflanish va yurish qoidalarini bajara oladi;
- harakatli o'yin turlari va ularning qoidalarini biladi;
- jismoniy mashqlarning inson salomatligiga ta'sirini biladi;
- shaxmatning boshlang'ich o'yin qoidalarini biladi.
- jismoniy mashqlarni (saf, akrobatika, tayanib sakrash, muvozanat saqlash, tayanish va osilish, tirmashib chiqish) bajarishda mashqlar ketma-ketligini bir-biri bilan bog'lay oladi;
- mashqlarni bajarishda jismoniy sifatlarga (chaqqonlik, kuchlilik, tezkorlik, egiluvchanlik, chidamlilik va koordinatsiyaga) ega bo'ladi;
- mantiqiy o'yinlarni (shaxmat, shashka va boshqalarni) o'ynay oladi.
- jismoniy mashqlarni bajarishda shikastlanishning oldini olish qoidalariga amal qila oladi;
- jismoniy mashqlarni bajarishdan oldin va keyin yurak urish me'yorini aniqlay oladi;
- jismoniy mashqlarni bajarish jarayonida texnika xavfsizligi qoidalariga amal qila oladi.⁵

Darslarni o'tkazishda o'quvchilarning yoshi, jinsi va jismoniy tayyorgarligini hisobga olib, mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish maqsadga muvofiqdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga jismoniy tarbiya darslari qat'iy kun tartibi bo'yicha haftada 2 marotaba 45 daqiqadan tashkil etiladi va o'tkaziladi. Pedagogikada bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyaga quyidagicha ta'rif berildi.⁶

Bilim – o'rganilgan ma'lumotlarni eslab qolish va qayta tushuntirib berish.

Ko'nikma – o'rganilgan bilimlarni tanish vaziyatlarda qo'llay olish.

Malaka – o'rganilgan bilim va shakllangan ko'nikmalarni notanish vaziyatlarda qo'llay olish va yangi bilimlarni hosil qilish.

Kompetensiya – mavjud bilim, ko'nikma va malakalarni kundalik faoliyatda qo'llay olish qobiliyati.

Jismoniy tarbiyada esa bu tushunchalar quyidagicha talqin etiladi:

Bilim – jismoniy tarbiyada o'quvchilar yangi harakatlarga oid ma'lumotlar oladi va dastlabki takomillashmagan darajadagi bajarishlarni o'zlashtiradi.

Ko'nikma – harakatning ayrim qismlarini nihoyatda tez, aniq va maqsadga muvofiq ravishda bajarilish qobiliyatini ifodalaydi va u o'quvchilarda ko'p marta takrorlanadigan mashqlar natijasida yuzaga keladi.

Malaka – o'quvchilarda jismoniy harakatlarni bir xil sharoitning o'zida ko'p marta takrorlashi natijasida hosil qilinadi.

Raqamli texnologiya qabul qilingan o'qish va o'qitish jarayonida tobora ommalashib bormoqda. Biroq, uning jismoniy tarbiyani o'qitish va o'rganishga ta'siri haqida munozaralar davom etmoqda. Ta'limda tobora ko'proq foydalanish bilan raqamli kompetensiyaga ega o'qituvchilar uning integratsiyasi muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi jismoniy tarbiya sinfida raqamli texnologiyalarni qo'llashda o'qituvchilarning idrok etilgan malaka

⁵ <https://lex.uz/docs/-5705038>

⁶ O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standarti

darajasini o'rganish edi. O'qituvchilar jismoniy tarbiya bo'yicha raqamli texnologiyalarga nisbatan ancha past kompetentsiya darajasini sezishdi. Bu o'qituvchilar jismoniy tarbiya darslarida raqamli texnologiyalarni integratsiyalashuviga to'sqinlik qilayotgan shaxsiy va maktabdagi to'siqlarning natijasi edi. Pedagogika va texnologiya dixotomiyasining yaxlit ko'rinishiga asoslanadi.

O'zbekiston Respublikasida umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limida jismoniy tarbiya fanini o'rganishning asosiy maqsadi:

o'quvchi-talabalarni har tomonlama jismonan sog'lom va ruhan rivojlantirish, harakat imkoniyatlarini kengaytirish;

inson salomatligi va shaxsiy gigiyena uchun zarur bo'lgan bilimlarga ega bo'lish, jamiyatda sog'lom turmush tarzini shakllantirish va rivojlantirish;

insoniyat kamoloti, ijtimoiy hayoti va ta'lim olishni davom ettirish uchun zarur bo'lgan bilimlarni egallashi va ulardan kundalik hayotlarida foydalana olishlari, kasb tanlash va yetuk mutaxassis bo'lib yetishishda jismonan sog'lom bo'lishning ahamiyatini hisobga olgan holda tayanch va jismoniy tarbiyaga oid kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat.

Ta'lim bosqichi	Bitiruvchilar	Standart darajasi	Daraja nomlanishi
Umumiy o'rta ta'lim	Umumta'lim maktablarining boshlang'ich 4-sinf bitiruvchilari	A 1	Jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirishni o'rganishning boshlang'ich darajasi
	9-sinf bitiruvchilari	A 2	Jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirishning tayanch darajasida
O'rta maxsus kasb-hunar ta'limi	Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari bitiruvchilari	B 1	Jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirishning umumiy darajasi
	Respublika olimpiya zahiralari kolleji bitiruvchilari	B 1 +	Jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirishning ixtisoslashtirilgan umumiy darajasi

O'zbekiston Respublikasida umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limida jismoniy tarbiya fanini o'rganishning asosiy vazifasi:

sog'lomlashtiruvchi mashqlarni bajarishni tushunish va qo'llay olish, jismoniy mashqlar majmuasini ketma-ketlikda to'g'ri bajarish orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish, sport asbob-anjomlaridan xavfsiz usullarda foydalanishni o'rgatish hamda jismoniy tarbiyaga oid kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat.

shaxsning sog'lom va barkamol o'sish kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishdan iborat.

1. Sog'lomlashtiruvchi mashqlarni bajarishni tushunish va qo'llay olish kuompetensiyasi

(A1)

Kun tartibi talablariga rioya qilish, shaxsiy gigiyena va bajarilayotgan jismoniy mashqlarning inson salomatligiga bo'lgan ta'siri hamda jismoniy sifatlarni rivojlantirish haqida ma'lumotlarga ega bo'ladi; ovqatlanish tartibi va unga rioya qilish qoidalarini biladi va amal qiladi.

(A2)

Shaxsiy gigiyena va jismoniy mashqlarni bajarishda gigiyenik qoidalar, omillar va sanitariya-gigiyenik talablarini biladi;

ertalabki badantarbiya va o'quv-dars jarayonida bajariladigan jismoniy daqiqalar majmuasi, tabiatning sog'lomlashtiruvchi omillari yordamida chiniqish qoidalarini o'zlashtira oladi.

(B1)

Jismoniy maqlarni bajarishda o'quv-mashg'uloti uchun qulay sharoitni yarata oladi;

jismoniy mashqlar yordamida organizmning barcha guruhlarining funktsiya tizimlarini to'g'ri va o'z vaqtida rivojlantira oladi,

jismoniy mashqlar yordamida asab tizimini mustahkamlaydi, modda almashuv jarayonini faollashtira oladi.

(B1+)

jismoniy mashqlarni bajarishda tabiat unsurlaridan samarali foydalana oladi;

umumiy mehnat qobiliyatini oshirish va gigiyenik qoidalarga odatlantirish orqali o'quv va dam olish, ovqatlanish tartibiga rioya qila oladi.

2. Jismoniy mashqlar majmuasini ketma-ketlikda to'g'ri bajarish orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish kompetensiyasi.

(A1)

Jismoniy mashqlarni bajarishda mashqlarning bir-biri bilan uyg'unligini bog'lay oladi (saf, akrobatika, tayanib sakrash, muvozanat saqlash, tayanish va osilish, tirmashib chiqish);

mashqlarni bajarishda jismoniy sifatlarni (chaqqonlik, kuchlilik, tezkorlik, egiluvchanlik, chidamlilik va koordinatsiya) o'zlashtira oladi.

(A2)

Saf, umumrivojlantiruvchi (buyumlar va buyumlarsiz bajariladigan) mashqlar majmuasi, gimnastika (tayanib sakrash, tirmashib chiqish, osilish va tayanishlar, umboloq oshish, muvozanat saqlash), yengil atletika (yurish, yugurish, sakrash, uloqtirish), sport va harakatli o'yinlar mashqlarini bajara oladi;

hayotiy zarur ko'nikmalarga ega bo'lishda jismoniy sifatlarni (chaqqonlik, kuchlilik, tezkorlik, egiluvchanlik, chidamlilik va koordinatsiya) to'g'ri tanlay oladi, ularni rivojlantiruvchi mashqlarini bajara oladi.

(B1)

Buyum va buyumsiz bajariladigan umumrivojlantiruvchi mashqlarning bo'g'inlar va mushak guruhlariga ijobiy ta'siri va uni ketma-ketligi, osilish, tirmashish, muvozanat saqlash, tayanib va tayanmay sakrash, tortilish, akrobatika elementlari va ritmik gimnastika qoidalarga rioya qiladi;

fazoviy harakatlar va uning bajarilish ketma-ketligiga amal qiladi.

(B1+)

Yengil atletikaning kelib chiqishi va uning rivojlanish tarixini biladi;

yengil atletika mashqlarining inson salomatligini saqlashdagi ahamiyati haqidagi ma'lumotni biladi;

respublika miqyosida o'tkazilayotgan III bosqichli sport musobaqa turlarini biladi.

3. Sport asbob-anjomlaridan xavfsiz usullarda foydalanish kompetensiyasi.

(A1)

Kundalik faoliyatda jismoniy mashqlarni bajarishda shikastlanishni oldini olish qoidalarini biladi;

jismoniy mashqlarni bajarish jarayonida sport asbob-anjomlaridan xavfsiz usullarda foydalanish qoidalarga amal qiladi;

(A2)

Gimnastika sport turlari bo'yicha turli asbob-anjom va jihoz nomlarini biladi, tuzilishini tushuntira oladi hamda amaliy mashg'ulotlarda belgilangan qoidalar asosida foydalana oladi.

o‘zi yoki boshqalar shikastlanganda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish haqida boshlang‘ich tushunchalarga ega bo‘ladi.

(B1)

Sport o‘yinlari, jihoz va anjomlarning nomlari, tuzulishi va o‘lchamlari haqida ma’lumotlarni biladi;

sport o‘yinlariga oid jihoz va anjomlar, basketbol ititi, xalqa, to‘p, futbol darvoza, to‘r, to‘p, bayroqlar, voleybol ustuni, hakamlar o‘tirish uchun maxsus joy, to‘ldirma to‘p, turli to‘siqlardan foydalanishda xavfsizlik qoidalariga amal qila oladi;

kurash bo‘yicha anjom, jihozlarning nomlari, tuzulishi, o‘lchamlari haqida ma’lumotga ega bo‘ladi va foydalana oladi.

(B1+)

Respublikamizda joriy etilgan uch bosqichli sport musobaqalarida asbob-anjomlaridan xavfsiz usullarda foydalana oladi;

- kurashda xavfsizlik texnikasiga rioya qila oladi;
- shikastlanganda birinchi tibbiy yordam ko‘rsata oladi⁷

NATIJA VA MULOHAZA:

Sport dunyosi ijtimoiy, iqtisodiy va ma‘naviy jihatdan doimiy o‘zgarishlarda, biroq, agar kimdir o‘tgan asrda sportdagi eng keng tarqalgan o‘zgarishlarni taklif qilsa, bu texnologiyadan foydalanish bo‘ladi. Zamonaviy ilm-fan endi sportchilarga yuqoriga ko‘tarilish, tezroq harakat qilish va eng muhimi, xavfsizroq bo‘lish imkonini beradi. Texnologik innovatsiyalar nafaqat, atletika tomonidan qo‘llaniladigan jihozlar va sport kiyimlarni balki velosipedlar, tennis raketkalari va suzish kostyumlari qulay va hozirgi zamon talablariga javob beradi. Olib borilgan tadqiqot davomida raqamli texnologiyadan foydalanish sportchilar va ularning raqiblari o‘rtasidagi musobaqalarda yuqori natijalarga erishishda o‘zining sezilarli o‘rnini ko‘rsatdi. Raqamli texnologiya nafaqat sport natijalariga ta‘sir qildi. Muhandislar, olimlar, ma‘murlar va kommunikatsiya texnologiyalari sohasi xodimlari o‘rtasidagi hamkorlik natijasida katta ekranli jumbotronlar, murakkab ovoz tizimlari va virtual tasvirlardan foydalanish orqali sportni stadionda yoki uyda jonli efirni kuzatishda tomoshabinlar uchun qulay imkoniyatlar yaratildi. Tennisda maydonlar va zarbalar zonasi ularga hakamning chaqiruvlarini haqqoniyligini baholash imkonini beradi va Hawk-Eye kabi joylashuvga asoslangan texnologiyalar ishlab chiqilgan ko‘plab hakamlik qarorlarining noaniqligidan xalos bo‘ladi va tezkor takrorlashlardan foydalanish hakamlik qilishda aniqlikni oshirishga yordam beradi. Bunday sharoitda sport mutasaddilari ham e‘tibordan chetda qolmaydi.

Sportda raqamli texnologiyaning foydasi dunyo miqyosida sezilarli darajada takomillashib bormoqda. Jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini o‘z darslarida texnologiyadan foydalanishni rag‘batlantirgan bo‘lsa-da, aksariyat hollarda jismoniy tarbiya bo‘yicha texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarni baholash, qayd etish va hisobot berishdan tashqari davomatni nazorat qilish kabi ma‘muriy maqsadlar bilan cheklanadi.

Maktablarda o‘qituvchilar uchun texnologiyaning juda murakkab shakllari mavjud bo‘lmasa-da, eng qulayroq bo‘lishi mumkin bo‘lgan qurilmalardan biri bu videoregistratordir. Ayniqsa, fikr-mulohaza bildirish uchun videodan foydalanish bilan bog‘liq holda, sport sharoitlarida olib borilgan tadqiqotlar uning vosita mahoratini oshirishda qo‘llanilishini tasdiqladi Shunga qaramay, umuman texnologiyadan foydalanish, xususan, videotasvirga olish jismoniy tarbiyada sport sharoitlariga qaraganda kamroq tarqalgan ko‘rinadi.

O‘qituvchilarning pedagogik amaliyoti va talabalarning bilim olishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishda har bir guruhdagi o‘quvchilar soni sport mashg‘ulotlari guruhlariga qaraganda ko‘proq bo‘lishi yoki

⁷ O‘zbekiston Respublikasi Davlat ta’lim standarti

sportchilar va murabbiylarning ma'lum mahoratni oshirishga nazariy jihatdan ko'proq investitsiya qilishlarini o'z ichiga olishi mumkin.

Haqiqatdan ham, ushbu da'volarga qaramay, aniq bo'lmagan narsa birinchi navbatda, videodan foydalanish o'quvchilarning jismoniy tarbiya bo'yicha bilimlarini yaxshilashga yordam berishi mumkin, ikkinchidan, o'qituvchilar va talabalar undan foydalanishga munosabat bildiradilar. Misol uchun jismoniy tarbiya sohasida Dartfish texnologiyasidan turli xil sport vaziyatlarida harakatni qayd etish va tahlil qilish uchun foydalaniladigan dasturiy ta'minot texnologiyasi foydalanish tasvirlanadi hamda o'qituvchilar va o'quvchilarga uning qabul qilinishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida, AKTning ma'lum shakllarini masalan, Wikilar, Veblar va boshqalar o'z ichiga olgan tadqiqotlar o'quvchilarni rag'batlantirishi va bilimlarni egallashga hissa qo'shishi katta ahamiyatga ega. Shunga qaramay, jismoniy tarbiyada o'rganishni rivojlantirish uchun videotasvir texnologiyasidan foydalanish bo'yicha tekshiruv mavjud. Undan foydalanish juda katta salohiyat va imkoniyatlarga ega bo'lamiz.

Ta'lim jarayonlarida topilgan ijobiy ta'sirlarni ko'rib chiqsak, bu da'vo qo'llab-quvvatlanadi lekin shunga qaramay, jismoniy tarbiya texnologiyalari milliy auditining xulosasi asosida hozirda jismoniy tarbiyadagi AKT vosita mahoratini rivojlantirishda samarali yoki yo'qligini aniqlash uchun tadqiqot talab etiladi va agar shunday bo'lsa, bunday asbob-uskunalardan foydalangan holda darsni eng yaxshi tarzda o'tkazish lozim. Ushbu tadqiqotning maqsadi ikkita maqsadga erishish edi:

Birinchi, videomulohazalardan foydalanish samaradorligini baholash, jismoniy tarbiya bo'yicha talabalarning o'rganishi, ikkinchisi esa o'qituvchining yangilikka munosabatini tekshirishdan iborat edi. Birinchi maqsadga erishish uchun ushbu tadqiqotda qo'llaniladigan metodologiya muhim ahamiyatga ega. Ya'ni, jismoniy tarbiyada video texnologiyalarni o'z ichiga olgan oldingi tadqiqotlar sifatli yondashuvlar orqali o'rganish. Ushbu tadqiqot bilim, ko'nikma va talabalar amaliyotining miqdori va sifatining miqdoriy o'lchovlarini o'z ichiga oladi. Natijada, bu jismoniy tarbiya texnologiyasi bilan shug'ullanadigan talabalarning chuqur o'rganish darajasini aniqlashga yordam beradi. O'qituvchilarning javoblariga kelsak, tadqiqot texnologiyaning o'z pedagogik amaliyotlarida kengaytiruvchi yoki cheklovchi deb hisoblagan jihatlari haqidagi tushunchamizni qo'shishga xizmat qiladi.

Ba'zi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sinf muhitida raqamli texnologiyadan foydalanish o'qitish va o'rganish uchun ko'plab afzalliklarni beradi, masalan, o'qitish jarayonida raqamli texnologiyaning joriy etilishi tufayli talabalarning motivatsiyasi va sinf ishlariga jalb qilinishiga rag'batlantiruvchi ta'sir ko'rsatadi. Raqamli texnologiyadan foydalanish orqali talabalar tengdoshlari bilan birgalikda hamkorligini yaratadi va muloqot qobiliyatlarini oshiradi hamda o'quvchilar izlanishlari, o'rganishlari va o'zlarini rag'batlantirishlari uchun imkoniyatlar yaratadi. Ko'proq tadqiqot talab qiladigan topilmalarni tushuntirishi mumkin bo'lgan ikkita sabab: (1) o'qituvchilarning raqamli malakasi; (2) va asosan texnologik yoki pedagogik determinizmga asoslangan pedagogika-texnologiya dixotomiyasini noto'g'ri tushunish. Buning kichik maqsadi jismoniy tarbiya darsida raqamli texnologiyaning boshlang'ich maktab o'quvchilarining motivatsiya darajasiga ta'sirini aniqlashdir.

Tadqiqot metodologiyasini o'rganishdan oldin raqamli texnologiyalar haqidagi adabiyotlar bilan tanishishdan boshlanadi. Raqamli kompetensiya asoslari va pedagogik determinizmning uyg'unligi asosida qurilgan, o'qituvchilarga raqamli texnologiya bo'yicha vakolatlarni taklif qilinadi. o'qituvchilarning ushbu kompetensiyalarga ega bo'lishini ko'rsatadigan tadqiqotlar mavjud emas. O'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini o'rganish bizga "raqamli kompetensiya" o'qituvchisi bo'lish nimani anglatishini yoki boshqacha qilib aytganda, o'qituvchi o'z ta'lim muhitiga texnologiyani samarali kiritish usullarini tushunishga imkon beradi. Masalan, "baholash" kompetensiyasi texnologiyadan o'quvchilarni baholashning bir qismi sifatida qanday foydalanilayotgani haqida tushuncha beradi. "Raqamli resurslar" kompetensiyasi esa o'qituvchilarga ta'lim sharoitlarida tanlangan texnologiyalarning turli turlarini hamda ushbu texnologiyalarni boshqarish usullarini tanib olish imkonini beradi.

Jismoniy tarbiya darsida o'qituvchilarning raqamli kompetensiya darajasiga va raqamli texnologiyaning o'quv jarayonida o'quvchilar motivatsiyasiga ta'sirini o'rganish uchun ishlatiladi. Ushbu toifalarning har birida o'qituvchilarning qarashlari, fikrlari hamda o'quvchilarning dunyoqarashi o'rganiladi va muhokama qilinadi. Olib borilgan tadqiqotlar natijasi asosida pedagogika va texnologiya o'rtasidagi munosabatlarni yanada yaxlit va chigal versiyasiga mos keladigan chuqurroq tushunish va tadqiq qilish imkonini berdi.

O'qituvchilarga raqamli texnologiyalardan foydalanish va tushunish imkonini beruvchi va cheklovchi ichki va tashqi omillar birinchi tadqiqot maqsadi jismoniy tarbiya darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha o'qituvchilarning malakasini o'rganish edi. O'qituvchilar tomonidan jismoniy tarbiya darslarida proyektorlar, yurak urish tezligi monitorlari, iPad, Microsoft Connect, Google Classroom, YouTube, Wii Sport va Xbox Connect kabi bir qator raqamli texnologiyalar qo'llaniladi. Bularning barchasi jismoniy tarbiya darslarida qo'llaniladigan bo'lsa-da, raqamli texnologiya darslarimizda yil davomida faqat vaqti-vaqti bilan foydalaniladi. Raqamli texnologiyaning ta'rifi avvalroq ma'lumotlarni ishlab chiqaradigan, saqlaydigan yoki qayta ishlaydigan elektron qurilmalar, tizimlar, vositalar va resurslar sifatida ta'riflanadi.

Raqamli texnologiyaning ushbu ta'rifi bir qator platformalarni qamrab olgan bo'lsa-da, o'qituvchilar raqamli texnologiyani o'quvchilar o'rganish tajribasining bir qismi sifatida kuzatadigan video deb tasavvur qildilar. Tadqiqot o'qituvchilar tomonidan jismoniy tarbiya darslarida raqamli texnologiyalarni qo'llashni boshqarish strategiyalarini aniqlaydi. O'qituvchilar darsning salohiyatini yanada oshirish uchun raqamli texnologiyalardan instrumental maqsadda foydalanishni ko'rib chiqdilar. Bir o'qituvchi raqamli texnologiyadan sinfga asoslangan baholash uchun fikr yuritish vositasi sifatida qanday foydalanganini ta'kidladi: biz ular uchun onlayn aks ettirish varag'iga o'tdik.

Yana biri o'z ta'limini qo'llab-quvvatlash maqsadida undan qanday foydalangani haqida izoh berib, juftlik orqali o'quvchilar hamkorligi uchun raqamli texnologiyadan qanday foydalanilganiga misol keltirildi: o'quvchilar juft bo'lib ishlashgan, shuning uchun bu tengdoshlarni o'rganish edi. Funktsionalistik maqsadlarga ishora qilib, guruh chiqishlarini yozib olish uchun raqamli texnologiyadan qanday foydalanganimizni muhokama qildik: Biz gimnastika chiqishlarini maktab iPad-lariga yozib oldik, shunda ular harakat qilayotganlarini ko'rishlari mumkin edi. Xuddi shunday, video tomosha qilish uchun raqamli texnologiya haqida ham aytib o'tildi: Men ular uchun YouTube-da klip qo'ydim ular esa buni kuzatib borishdi va bu ularga juda yoqdi.

O'qituvchilarga raqamli texnologiyani muntazam ravishda, kamroq instrumental va yaxlit tarzda joriy qilishlariga to'sqinlik qiladigan bir qancha sabablar bor edi. Bir nechta o'qituvchidan tashqari qolgan barcha o'qituvchilar jismoniy tarbiya darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish tajribasiga ega edilar. Ular raqamli texnologiyalardan foydalanishda o'zlarini malakali his qilmasliklari - bu raqamli platformani jismoniy tarbiya darslariga integratsiyalashuviga shaxsiy to'siq bo'lishiga ishonishdi. O'qituvchilar idrok etgan malaka darajalari sinfga kiritilgan texnologiya darajasiga bog'liq edi. O'qituvchilar bilan olib borilgan tadqiqotlar sinfga raqamli texnologiyalardan samaraliroq foydalanishga ijobiy munosabatda bo'lish qanchalik muhimligini ko'rsatdi.

Raqamli texnologiyaning o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri o'qituvchi nuqtai nazaridan raqamli texnologiya o'quvchilar motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Texnologiyani joriy qilish tufayli o'quvchilar dars davomida yuqori darajadagi motivatsiyani saqlab qolishlari kuzatildi. Raqamli texnologiya jismoniy tarbiyani yoqtirmaydigan o'quvchilarni ham rag'batlantirdi. Bir o'qituvchi, shuningdek, o'quvchilar jismoniy tarbiya darsiga texnologiya kiritilgandan so'ng, darsdagi intizom bilan hech qanday muammoga duch kelmaganini muhokama qildi. Kutilganidek, bu har bir o'qituvchining kontekstiga va o'quvchilar tarkibiga bog'liq edi. Ba'zilar fikricha, raqamli texnologiyalar jismoniy tarbiya darsida motivatsiya, faollik va konsentratsiyani yaxshilagan.

Texnologiya - bu yangi tajriba. Biz uni ilgari ishlatmaganmiz, shuning uchun yangi narsa bilan tanishish yangiliklar yaratishga undaydi. O'quvchilarning faollik darajasi raqamli texnologiyalardan foydalanganda yuqori darajadagi faollik kuzatildi. O'quvchilarni baholashning bir qismi sifatida raqamli texnologiyalardan foydalanishda ham ishtiyoqning ortishi kuzatildi. O'z tajribamni muhokama

qilar ekanman, o'quvchilarning raqamli texnologiyalarni o'z ichiga olganligi sababli o'quv tajribasiga ko'proq qiziqish va ishtirok etishini ta'kidlab o'tmoqchiman: Menimcha, siz dars jarayonlarida texnologiyani joriy etganingizdan so'ng, bu darsni yanada qiziqarli qiladi. darhol ularning tik o'tirganini ko'rasiz...Aytganimdek, ular texnologiyadan foydalanishga undaydilar..Ishtirok etish bo'yicha sharhlar ijobiy bo'lsa-da, ba'zi hollarda raqamli texnologiyalarni kiritish qanday qilib "sinfni boshqarish muammolari" ni chalg'itadigan narsalar va javobgarlik darajasiga olib kelganligi ham e'tirof etaman. Raqamli texnologiyani sinfda joriy etish va integratsiyalashuvi uni joriy etishdan oldin o'rnatilishi kerak bo'lgan sinfni boshqarish tuzilmalariga bog'liq ekanligi haqida o'qituvchilar o'rtasida konsensus mavjud edi.

"Raqamli kompetensiya" va ramkalar ma'nosi bir xilda raqamli nou-xau, texnik mahorat va axborot savodxonligiga e'tibor qaratadi. Bizning tajribalarimiz shuni ko'rsatadiki, jismoniy tarbiya bo'yicha texnologiya takomillashtirilgan o'quv tajribalari o'qituvchilarga tegishli va adekvat kasbiy rivojlanishga ega bo'lganda samaraliroq bo'ladi. Ta'lim tajribasini loyihalashda o'qituvchilar texnologiya, pedagogika va mazmunning o'zaro ta'sirini hisobga olishlari kerak. Turli darajalarga ega bo'lish o'qituvchilarga boshlang'ich darajadagi standartdan tashqariga chiqish va o'qitish, o'rganish uchun raqamli texnologiyalarni integratsiyalashning murakkabligini tushunish imkonini beradi. Nihoyat, raqamli ramkalarni loyihalashda, samarali va mos texnologiya integratsiyasi bilan o'qitish jihatlari muvozanatlash va pedagogika-texnologiya dixotomiyasini yanada yaxlit tushunishga e'tibor qaratish lozim.

Irlandiya Ta'lim Departamenti tomonidan yaqinda ishga tushirilgan "Maktablar uchun 2027 yilgacha bo'lgan raqamli strategiya" hali ham pedagogik va texnologik determinizmga asoslangan bo'lsa-da, to'g'ri yo'nalishdagi qadam bo'lib tuyuladi. Ushbu tadqiqot Irlandiyada o'tkazilgan bo'lsa-da, bu amaliy mulohazalar qabul qilinishi va o'qituvchilarning turli xalqaro kontekstlariga moslashtirilishi mumkin.

Nisbatan sodda va munozarali holatlar raqamli texnologiyada ba'zan o'qitish mazmuniga osongina xizmat qilishi mumkinligini ko'rsatishi mumkin. Masalan, ijtimoiy mediadan sport bilan bog'liq kontentni raqamli texnologiyalar bilan birlashtirish uchun foydalanish mumkin. Agar o'qituvchi an'anaviy o'yinlarning madaniy ahamiyatini ko'rsatmoqchi bo'lsa, kontentni topish va yetkazish uchun You Tube'dan foydalanish mumkin. Biroq, talabalarning qiziqishlariga moslashtirilgan eng mos rasmlarni tanlash qiyinligicha qolmoqda. Tasvirlar o'yin vaziyatlari va o'rganish kerak bo'lgan vosita ko'nikmalarini qo'llab-quvvatlash uchun mo'ljallangan bo'lsa, u yanada murakkablashadi. Bunday hollarda tasvirlar o'quvchilarning qobiliyatlari va motivatsiyasiga moslashtirilishi kerak. Ushbu tasvirlardan foydalanish o'quv kontekstining o'ziga ta'sir qilishi mumkin. Video va tasvirlar o'qitish konteksti va o'quv muhitiga qanday ta'sir ko'rsatayotgani murakkab savol, Bu olimlar tomonidan yaqinda o'rganilgan.

Texnologiya va pedagogikaning integratsiyasi Texnologik va pedagogik bilimlar (TPK) - bu "o'qitish va o'qitish sharoitida qo'llaniladigan turli xil texnologiyalarning mavjudligi, tarkibiy qismlari va imkoniyatlari to'g'risidagi bilimlar va aksincha, muayyan texnologiyalardan foydalanish natijasida o'qitish qanday o'zgarishi mumkinligini bilishdir". Muayyan vaziyatlarda kliplarni mavjud qilish uchun texnologik bilim kerak albatta. Ushbu texnologiyalardan qanday foydalanishni bilish bolaning imkoniyatlariga va o'qituvchining ta'lim maqsadlariga mos keladigan to'g'ri teg panelini qanday yaratishni bilishni anglatadi. Ma'noli tasvirlarni belgilash videolardan foydalanish zaruriy mahoratdir. Teglashning texnik mahorati fragmentlar bilan nima qilish kerakligi haqida pedagogik bilimlar bilan birlashtirilishi kerak. Agar o'qituvchi ma'lum bir vosita mahoratini o'rgatmoqchi bo'lsa, unda bolalarning o'rganish bosqichi bilan bog'liq qanday tasvirlar foydali bo'lishi mumkinligi haqida savollar tug'iladi.

Texnologik bilimlar o'qituvchilarning raqamli texnologiyaning haqida ma'lumotga ega ekanligi shuningdek raqamli texnologiyadan foydalanishdan oldin pedagogik nuqtai nazardan tanqidiy baholanishini nazarda tutadi. Raqamli videolar o'quvchilarga darhol fikr-mulohazalarini olish uchun o'z faoliyatini tomosha qilishlariga imkon berish uchun ishlatilishi mumkin. Ushbu turdagi video o'z-

o'zini modellashtirish "kuzatilgan va kuzatuvchi, ob'ekt va sub'ekt bir xil shaxs ekanligini farqlash bilan kuzatish orqali o'rganish shaklidir".

Raqamli texnologiya darsdan oldin yoki keyin chiqishlarni kuzatish imkoniyatini ham taqdim etadi. Talabalar o'qituvchining bevosita rahbarligisiz mustaqil ravishda yoki kichik guruhlarda yozib olishlari, tomosha qilishlari va baholashlari mumkin. Video roliklardan so'ng darhol fikr-mulohazalarni o'qitish foydali vosita bo'lishi mumkin. Tasvirlarni sekin harakatda tomosha qilish, oldinga va orqaga aylantirish, kattalashtirish va kichraytirish mumkin. O'quvchiga tegishli bo'lgan jihatlariga qarab, ijro qismlarini ajratib ko'rsatish va ta'kidlash mumkin. Fikr-mulohazalarning daqiqalari ham har xil bo'lishi mumkin. Talabalar har bir urinishdan keyin fikr-mulohaza olish yoki olmaslikni tanlashlari mumkin.

Texnologiyaning baholashga ta'siri Raqamli texnologiya ta'sirchan yoki hatto dominant bo'lib borayotgan yana bir soha bu jismoniy tarbiyadagi bolalarni baholashdir. Ta'lim tizimlari ko'pincha bolalarning jismoniy qobiliyatlarini tekshirilishi mumkin bo'lgan ma'lumotlar bilan nazorat qilishni talab qiladi. Ushbu ma'lumotlar o'qituvchilarga bolalarning mahorat darajasidagi yutuqlar haqida ma'lumot berishi mumkin. Cheklangan vaqtni hisobga olgan holda, ko'plab mutaxassislarni ishlatish uchun qulay texnologiya jalb qiladi. Raqamli texnologiya yangi va har xil turdagi harakatlarni taklif qiladi. Shuningdek, u yangi motorli ko'nikmalarni hosil qiladi va uyg'otadi. Bunday ramkadan foydalanish, biz harakat qobiliyatini qanday baholashimiz kerakligi haqidagi savolga aniq ta'sir ko'rsatadi. Perspektivni moslashtirganda jismoniy savodxonlik, harakat qobiliyatlarini oddiy o'lchash bilan birlashtirib bo'lmaydi.

TPACK texnologiyaning o'ziga xos imperativlariga ega ekanligiga e'tiborimizni qaratadi, bu esa pedagogik tamoyillarga to'sqinlik qilishi mumkin. Texnologiya biz uchun ishni bajaradigandek tuyulsa, osongina moslashtiriladi. Biroq, u hatto ishni o'z zimmasiga olishi xavfi bor, lekin biz to'g'ri deb hisoblagan tarzda emas. Sog'liqni saqlash va fitnes bilan bog'liq parametrlarni o'lchashi mumkin bo'lgan barcha turdagi monitoring texnologiyasi osongina mavjud. Ushbu ilovalar va mos keladigan qurilmalardan foydalanish jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy maqomini ham buzishi mumkin. "Jismoniy tarbiya darslari talabalarning video o'yinlar kabi texnologiyalardan foydalanishini nazorat qilish mashqlariga aylansa, bu ishni bajarish uchun universitetda o'qimishli va professional haq to'lanadigan o'qituvchilardan foydalanishga argumentlar kuchsizroq bo'ladi".

Biz TPACKni aniq maqsad o'rniga dinamik jarayon sifatida tushunamiz. Bu bizning e'tiborimizni innovatsiyalarning aniq daqiqalariga qaratadi. Muayyan innovatsiyalarning oqibatlarini tushunish uchun o'qituvchilar jarayonning muayyan sohalariga e'tibor qaratishlari mumkin. Raqamli texnologiyalarning hamma joyda mavjudligi salomatlik va harakat bilan bog'liq xatti-harakatlar nuqtai nazaridan aniq kamchiliklarga ega.

Jismoniy tarbiyada yangi texnologiyalarning xalqaro istiqbollari ko'plab olimlar va amaliyotchilar jismoniy tarbiyadagi raqamli innovatsiyalar fan va amaliyoti bo'yicha o'z nuqtai nazarlarini taqdim etadilar. Ular raqamli texnologiya bo'yicha ilmiy ishlarni ta'kidlab, o'qituvchilar uchun qanday dalillar mavjudligini, shuningdek, agar ular texnologiyani kundalik amaliyotiga joriy etishni xohlasalar, jismoniy tarbiya o'qituvchilari va murabbiylariga qanday rivoyatlar va misollar yordam berishi mumkinligi haqida savol berishadi. Ushbu holatlardan ma'lum bo'ladiki, raqamli texnologiyalar innovatsiyalari butun dunyo bo'ylab jismoniy tarbiya o'qituvchilari va jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kundalik amaliyotiga ta'sir qiladi. Biz innovatsiyalarni to'rtta sohaga ajratish mumkinligini aniqladik, xususan

- 1) ko'nikmalarni egallash va baholashning amaliy oqibatlari,
- 2) texnologiyaning modellarga asoslangan amaliyotlarni amalga oshirishga ta'siri,
- 3) tushunchalarning haqiqiy mavjudligi va tanqidiy fikrlar.
- 4) uzluksiz kasbiy rivojlanish uchun texnologiya hissasi.

Biz ko'nikmalarni egallashni yaxshilaydigan texnologiyalar va baholash vositalarini ishlab chiqish bilan bog'liq holda sinfda o'qitish va o'qitishning amaliy natijalarini, shuningdek, sport ta'limi kabi modellarga asoslangan amaliyotni amalga oshirishda texnologiyaning rolini qisqacha ta'kidlaymiz. Talabalarning malakasini egallashiga yordam beradigan texnologiyalar va o'qituvchilarning baholash tartiblari jismoniy tarbiya o'qituvchilari uchun talabalarni qo'llab-quvvatlaydigan ko'plab raqamli ilovalar mavjud. Agar o'qituvchilar mavjud ilmiy bilimlarni masalan, vosita ko'nikmalarini o'rganish bo'yicha tushunchalarni e'tiborsiz qoldirsalar, video texnologiyani raqamli pedagogikaga samarali kiritish mumkin emas. O'qituvchilar ham ushbu vositalarning foydaliligi va istiqbollari bilishlari kerak. Video ilovalari turli maqsadlar uchun foydali bo'lishi mumkin. Jismoniy tarbiya kontekstlarida raqamli video va o'z-o'zini modellashtirishdan turli xil foydalanishni taqdim etdilar. O'z-o'zini modellashtirish asosan talabaning o'zi tomonidan boshqariladigan kuzatuvli o'rganish jarayonini anglatadi.

Raqamli video va jismoniy tarbiyada o'zini o'zi modellashtirishning dalillarga asoslangan amaliyotlarini tahlil qilish orqali ushbu mualliflar, agar o'qituvchilar jismoniy tarbiya standartlariga erishmoqchi bo'lsa, ular qurilmalardan foydalanish qoidalarini ham o'rnatishlari kerak. Qurilmaning istiqbollari o'quv maqsadlarini qisman belgilash xavfi mavjud. O'qituvchilar o'quvchilar diqqatini o'quv dasturi bilan bog'liq bo'lgan o'quv maqsadlariga qaratgandagina video texnologiyasidan samarali foydalanish mumkin. Masalan, maktab o'quv dasturida, ayniqsa, o'quvchilarning o'zlari o'quv jarayonini tartibga soluvchi guruhlarda ishlash uchun mashg'ulotlar bo'lishi mumkin.

Jismoniy tarbiyada o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlari motorli o'rganish bilan bog'liq. Ular bir tomondan laboratoriya sharoitida raqamli video bilan o'z-o'zini tartibga solish bo'yicha tadqiqotlar va boshqa tomondan bu tadqiqotlar jismoniy tarbiya amaliyotida qo'llanilganda farq bor degan xulosaga kelishdi. Oxirgi holat o'qitish metodologiyasi uchun oqibatlariga olib keladi, chunki o'z-o'zini nazorat qiladigan videomulohazalarning amalga oshirilgan va qo'llaniladigan pedagogikasi talabalar uchun ko'proq mas'uliyatni va o'qituvchi uchun qo'shimcha rahbarlik usullarini qabul qilishni talab qiladi. Ushbu xulosa sinfga texnologik innovatsiyalarni joriy etishda o'qituvchilarning muhim rolini yana bir bor ta'kidlaydi. Ko'rinib turibdiki, o'qituvchilar jismoniy tarbiyada raqamli texnologiyani joriy etishda markaziy o'rin tutadi.

Ko'nikmalarni o'rganish uchun ilovalar pedagogik masalalar, o'qitish strategiyalari va takliflarini ishlab chiqishda o'z hissasini qo'shish uchun o'qituvchining ishtirokini talab qiladi. Bolalarning jismoniy mashqlar bo'yicha motorli ko'nikmalarini baholashda, shuningdek, foydalanuvchi uchun qulay harakatni baholash ilovasini ishlab chiqish bo'lsa, o'qituvchilarning ehtiyojlariga moslashish kerak. Bolalar harakati kompetensiyasini baholash, qayd etish va monitoring qilish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanishni o'rganib chiqdi. Ular mutaxassislar va foydalanuvchilarning dilemmalariga va ularni qanday yengishlariga e'tibor qaratdilar.

XULOSA: Bizning asosiy maqsadimiz – yoshlarning sifatli ta'lim olishlari uchun imkoniyat yaratish, uning qobiliyat va iste'dodini ro'yobga chiqarishi uchun barcha zarur shart-sharoitlarni yaratib berishdir". Shunday ekan, biz pedagoglar o'quvchilarga qo'ldan kelgan bilim saviyasini oshirish va rivojlantirishimiz kerak. Bizning asosiy maqsadimiz – yoshlarning sifatli ta'lim olishlari uchun imkoniyat yaratish, uning qobiliyat va iste'dodini ro'yobga chiqarishi uchun barcha zarur shart-sharoitlarni yaratib berishdir". Shunday ekan, biz pedagoglar o'quvchilarga qo'ldan kelgan bilim saviyasini oshirish va rivojlantirishimiz kerak.

O'qituvchilarning amaliyotiga kelsak, baholash juda murakkab bo'lib qolmasligi, balki ochiq va foydali bo'lishi muhimdir. Texnologik qismni soddalashtirish raqamli texnologiyaning muvaffaqiyatli integratsiyasining eng muhim shartlaridan biridir. Agar o'qituvchi o'z sinfida texnologiyani erta o'zlashtirmasa, muvaffaqiyatli qo'shilish raqamli asbob yoki dastur tuzilgan, soddalashtirilgan va amaliyot uchun oson qo'llanilishi mumkin bo'lganda amalga oshirilishi mumkin. Raqamli texnologiyani modellarga asoslangan amaliyotda qo'llash yangi texnologiyalar, shuningdek, modellarni ishlab chiqish va amalga oshirishga tobora kuchayib bormoqda. Tushunish uchun o'qitish o'yinlari ayniqsa, Sport ta'limi modelida texnologiyaning roli muhim bo'ladi. Misol uchun hozirgi

texnologik yutuqlar sport ta'limining aniq maqsadlariga qanday ma'lumot berishi mumkinligini muhokama tadqiq qilindi.

O'quvchilar darslarida umumiy maqsadlarga erishish uchun birgalikda samarali ishlashlari kerak. Raqamli texnologiya jismoniy tarbiya sinfida ushbu hamkorlik jarayonlarini qo'llab-quvvatlashi mumkin. Juftlik bilan ishlashda o'quvchilar ba'zi xulosalar chiqarish uchun biri topshiriqni bajarayotganini, ikkinchisi esa videotasvirga olishini bilib oladi. O'quvchilar o'yinlarni loyihalashtirishni ham o'rganishlari mumkin, masalan o'quvchilar o'z o'yinlarini rejalashtirish va rivojlantirishni o'rganayotganda, Wiki vosita sifatida kuchli o'rganish tajribasini taqdim etadi. O'quvchilar tomonidan ushbu ijtimoiy vositadan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirdi, raqamli texnologiyani hamkorlik va bilim almashish usuli orqali tadqiqot o'z natijasiga erishildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmoni // "Xalq so'zi" gazetasi, 2017 y., 8 fevral №28
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 29 apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-son Farmoni. lex.uz/docs/4312785
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 30 sentabrdagi "Xalq ta'limi tizimidagi maktabdan tashqari ta'lim samaradorligini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4467-sonli Qarori. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy web sayti
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 28 apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4699-sonli Qarori. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy web sayti.
5. Umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-sonli qarori // "O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlar to'plami" 2017 y., 10 aprel, 14-son, 230-modda.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 19 martdagi "Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish va ularni bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo'yicha 5 ta muhim tashabbus" ni keng joriy etish chora-tadbirlari // <http://www.uzdaily.uz/uz/post/5328>
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005 yil 28 sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasining jamoat ta'lim axborot tarmog'ini tashkil etish to'g'risida" gi PQ – 191 – sonli qarori. [www. lex. uz.](http://www.lex.uz)
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 21 martdagi "Zamonaviy axborot – kommunikatsiya texnologiyalarini yanada joriy etish va rivojlantirish chora - tadbirlari to'g'risida"gi PQ -1730 sonli qarori. [www. lex.uz](http://www.lex.uz)
9. O'zbekiston Respublika Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasi 72-sessiyasida so'zlagan nutqi. – (Nyu York shahri, 2017 y 19 sentabr). "Xalq so'zi" gazetasi, 2017 y., 20 sentabr, №189
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" 2018 yil 30 sentabrdagi PQ - 3955-sonli qarori.[www. lex. uz.](http://www.lex.uz)
11. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 6 apreldagi "zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" gi qonuni. www.Lex.UZ
12. O'zbekiston Respublikasining Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. [www. lex. Uz](http://www.lex.Uz)
13. Bola huquqlari to'g'risida Konvensiya. "Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni. – T.: Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazi, 2008. – 34 b.

14. Inson Huquqlari Umumjahon Deklaratsiyasi – T.: Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazi, BMTning O'zbekiston Respublikasidagi Vakolatxonasi, 1998. – 48 bet.
15. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 – yil 7 – fevraldagi “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi PF-4947-son farmoni. Lex.uz/docs/-3107036 President.uz/uz/lists/view/3315
16. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 – yilning 5 – oktyabrdagi “Raqamli O'zbekiston 2030” strategiyasin tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora tadbirlari to'g'ridagi PF-6079 son farmoni. – <https://lex.uz/pdfs/5030957>
17. Qobil, DI[2010]. Jismoniy tarbiyada texnologiyani qo'llash bo'yicha e'tiqod va amaliyotlar tion. Dissertatsiyalar tezislari Xalqaro, AI-A 71/06,dekabr.
18. Jismoniy tarbiya: O'qituvchilarning munosabati va amaliyoti. Ta'lim texnologiyalarini rivojlantirish va almashish jurnali,3,27-42.
19. Abdullayev M. Sport mahoratini oshirish (yengil atletika). – T.: Cho'lpon, 2019. – B. 472
20. Ibraximov S.U. “Uzluksiz ta'lim tizimida “Uch bosqichli sport musobaqalari” yordamida o'quvchi-talabalarni kompleks rivojlantirish parametrlarini kengaytirish mexanizmlari” Ped.fan.nom.diss.-T., 2019.45 b
21. Mamatov D.N. “Elektron axborot ta'lim muhitida kasbiy ta'lim jarayonlarini pedagogik loyihalashtirish” Ped.fan.nom.diss. – T., 2017. 127 b
22. Nasritdinova U.A. “Kompyuter grafikasi fanini o'qitishda uch o'lchamli modellashtirish vositasidan foydalanish metodikasi” Ped.fan.nom.diss.-T., 2018.66 b
23. Nekboyev X.X. “Mediata'lim asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-tanqidiy yondashuvini takomillashtirish” Ped.fan.nom.diss.-T., 2020.69 b
24. Ne'matov B.I. “Bolalar-o'smirlar sport maktablari shug'ullanuvchilarini g'ovlar osha yugurishtexnikasiga o'rgatish metodikasinitakomillashtirish”. Ped.fan.nom.diss.-Ch., 2019.100 b
25. Turayev S.J. “Dasturiy vositalar asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish” . Ped.fan.nom.diss.-T., 2019.89 b
26. Trieneks. N. Va Kramer. LC[2011]. Talim va o'qitish bo'yicha video mulohazalar – ing; Ta'limni rasmga qo'yish. Ta'lim psixologiyasi sharhi, 23,45-63. Gibbon, A., Rukavina,P.va Silverman, S.[2010]. O'rta maktabda texnologiya integratsiyasi.
27. Breyeman L., Van Lier Pol, T.Vubbelslar [33] Breeman, Linda D.; van Lier, Pol A. C.; Wubbels, Theo; i dr. Effects of the Good Behavior Game on the Behavioral, Emotional, and Social Problems of Children With Psychiatric Disorders in Special Education Settings // JOURNAL OF POSITIVE BEHAVIOR INTERVENTIONS – USA. JUL 2016. Tom: 18. Bet 156-167. <http://webofscience.com>
28. Mishra, P. va Koehlar, MJ[2006]. Texnologik pedagogik mazmun bilimi: Yangi o'qituvchi bilimlari uchun asos. O'qituvchilar kolleji rekordi, 108, 1017-1054. Norris, C.,
29. Soloway, E. va Sullivan, T.[2002]. AQSHda 25yillik texnologiyani o'rganish ta'lim. ACM arxivining aloqalari, 45[8], 15-18.
30. Studer Thomas. Kompetenzmodelle und Bildungsstandarts fur Deutsch als Fremdund Zweitsprache. In: Deutsch als Fremd – und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch. Herausgegeben von Krumm H.J., Fandreych christian, Hufeisen Britta, Riemer Claudia. De Gruyter Mouton. Berlin/New York.2010.S-1264-1271.
31. www.karriereakademie.Was ist digitale Kompetenz
32. <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
33. <http://www.sport.saratov.gov.ru/sport/dokument>

